

*Світлана ДЬОМІНА,
аспірант кафедри конституційного
та адміністративного права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

УТОЧНЕННЯ ДИСПОЗИЦІЇ ст. 201 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЯК ВИМОГА ЧАСУ

Ключові слова: контрабанда; об'єктивна сторона; переміщення товарів; митний кордон; приховування від митного контролю; великий розмір; товари; транспортні засоби.

Чітко визначені у законі неправомірні дії, вчинення яких тягне за собою кримінальну або іншу відповідальність, дає підстави притягти винну особу за правопорушення. Об'єктивне і повне розуміння діянь, що можуть утворювати склад того чи іншого правопорушення, сприяє дослідженню явища, а відтак, його правильній правовій оцінці.

Проблемам контрабанди присвячені дослідження П.П. Андрушка, Л.В. Багрій-Шахматова, О.М. Бандурки, В.А. Допилка, О.В. Карнаухова, О.О. Кравченко, А.А. Музики, Н.А. Хоменко та ін.

У цій статті за мету ставиться уточнення теорії та практики застосування ч. 1 ст. 201 Кримінального кодексу України (КК України) в частині, що стосується переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю. Автор пропонує розширити поняття контрабанди як злочину іншими джерелами утворення його об'єктивної сторони. Крім того, мета полягає в обґрунтуванні необхідності закріплення відповідальності осіб за вчинення контрабанди не тільки товарів, а й транспортних засобів.

Згідно з нормами ч. 1 ст. 201 КК України контрабанда – це переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчинене у великих розмірах, а також незаконне переміщення історичних та культурних цінностей, отруйних, сильно-

діючих, радіоактивних або вибухових речовин, зброї та боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), а так само контрабанда стратегічно важливих сировинних товарів, щодо яких законодавством встановлено відповідні правила вивезення за межі України [1].

Предмет даного дослідження становить «товарна» контрабанда, тобто переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням товарів від митного контролю, вчинене у великих розмірах.

Слід згадати, що переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем, а так само переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю є порушеннями митних правил (ПМП), адміністративну відповідальність за які встановлено статтями 351 та 352 Митного кодексу України (МК України). При цьому в ст. 351 МК України закріплено відповідальність за дії, спрямовані на переміщення через митний кордон України поза митним контролем товарів і транспортних засобів [2]. Тому логічно видається і кримінальна відповідальність у разі переміщення поза митним контролем у великих розмірах не тільки товарів, а й транспортних засобів.

Для розмежування адміністративної та кримінальної відповідальності необхідно зважати на вартість товарів, які переміщуються через митний кордон України поза

митним контролем або з приховуванням від митного контролю. У примітці до ст. 201 КК України зазначено, що контрабанда товарів вважається вчиненою у великих розмірах, якщо їхня вартість у тисячу і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян. Разом із тим у ст. 22 Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» від 22 травня 2003 року № 889-IV закріплено, що коли норми інших законів містять посилання на неоподаткований мінімум, то для цілей їх застосування використовується сума у розмірі 17 грн, крім норм адміністративного та кримінального законодавства у частині кваліфікації злочинів або правопорушень, для яких сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги [3]. Таким чином, для визначення великого розміру контрабанди за основу необхідно брати податкову соціальну пільгу.

Контрабанда – злочин, який вчиняється у сфері господарської діяльності, тобто діяльності, визначеної у ст. 3 Господарського кодексу України і спрямованої на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [4, 10].

Злочин «контрабанда» завдає значної шкоди передусім економіці держави в цілому. Переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю має на меті насамперед уникнення від сплати передбачених законодавством податків і зборів у будь-який спосіб. Чи то перемістити товар у значних обсягах через митний кордон поза місцем розташування митного органу, уникнути митного контролю у змові з посадовою особою митного органу, приховати товар, надати документи як підставу для переміщення товарів через митний кордон України, що є підробленими, тощо.

Разом із тим важливо зауважити, що не тільки дії, згідно зі статтями 351 та 352 МК України, можуть утворювати об'єктивну сторону злочину «контрабанда» у разі їх вчинення у великих розмірах.

Наприклад, у ст. 336 МК України передбачено відповідальність за здійснення операцій з товарами, транспортними засобами,

що перебувають під митним контролем, а саме зміну їх стану, користування та розпорядження ними без дозволу митного органу. Відповідно до даної статті операціями з товарами і транспортними засобами, що перебувають під митним контролем, можуть бути: одержання матеріальної вигоди внаслідок їх експлуатації, зміна властивостей товару, вирішення його подальшої долі, тобто продаж, дарування тощо. Оскільки зазначені товари і транспортні засоби перебувають під митним контролем, проводити будь-які операції із ними можна лише з дозволу митного органу, тобто митними органами щодо них здійснюються заходи з метою додержання норм МК України та інших законів і нормативно-правових актів з питань митної справи.

У разі здійснення таких операцій щодо товарів і транспортних засобів, що перебувають під митним контролем і мають значну вартість, або у разі вчинення таких дій у значних обсягах держава і суспільство знають негативних наслідків, передусім матеріальних, і не менших, ніж при переміщенні товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю. Причому ст. 336 МК України може стосуватись не тільки товарів, а й транспортних засобів. Якщо припустити, що такі дії можуть утворювати об'єктивну сторону контрабанди, то об'єктом (предметом) можуть виступати не тільки товари, а й транспортні засоби.

Окремою статтею МК України передбачено відповідальність за недекларування товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України. Зазначені дії можуть вчинятися особою як умисно, так і з необережності. При цьому, якщо особа умисно не декларує товари і транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, то, як правило, вона має на меті саме уникнення сплати податків та зборів. Таким чином, у разі недекларування товарів і транспортних засобів постійно, протягом певного часу або у значних обсягах, ці дії так само спричиняють матеріальну шкоду державі і громадянам не меншу, ніж при переміщенні товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від нього.

Статтями 354 та 355 МК України передбачено відповідальність за використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати податків і зборів, в інших цілях, а також за дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати податків і зборів або зменшення їх розміру. Такі дії можуть призвести до недоотримання Державним бюджетом значних сум, а отже завдати великої матеріальної шкоди. Разом із тим у ст. 212 КК України передбачено відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Розмежування зазначених статей вищезгаданих законів може бути предметом окремого дослідження.

На підставі здійсненого аналізу доходимо наступних висновків.

1. Склад контрабанди, а саме об'єктивну сторону цього злочину можуть утворювати не тільки дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від

митного контролю, вчинені у великих розмірах, відповідальність за які передбачена статтями 351 та 352 МК України. Джерелами складу злочину можуть бути, зокрема: неправомірні операції з товарами, транспортними засобами, що перебувають під митним контролем, зміна їх стану, користування або розпорядження ними, недекларування товарів і транспортних засобів, використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати податків і зборів, в інших цілях, дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати податків і зборів або зменшення їх розміру, та ін.

2. Виходячи зі змісту окремих статей МК України, адміністративні правопорушення, які за певних умов можна кваліфікувати як контрабанду, стосуються не тільки товарів, а й транспортних засобів. Тому, на нашу думку, кримінальна відповідальність має бути визначена КК України не тільки за вчинення контрабанди товарів, а й транспортних засобів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України [Текст]: офіц. текст: із змінами та доповненнями за станом на 1 січня 2004 р. – К.: Ін Юре, 2004. – 240 с.
2. Митний кодекс України: офіц. текст: за станом на 11 липня 2002 року № 92-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38–39. – Ст. 288.
3. Про податок з доходів фізичних осіб: закон України від 22 травня 2003 р. № 889-IV // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № 37.
4. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України / за заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. – [2-е вид., перероб. та доповн.]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 697 с.

Світлана ДЬОМІНА

УТОЧНЕННЯ ДИСПОЗИЦІЇ ст. 201 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ЯК ВИМОГА ЧАСУ

Резюме

Дослідження, що проводиться у статті, обумовлено необхідністю уточнення диспозиції ч. 1 ст. 201 Кримінального кодексу України в частині, яка стосується переміщення товарів через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, вчиненого у великих розмірах. Обґрунтовується доцільність розширення переліку дій, вчинення яких у великих розмірах може призвести до значних матеріальних збитків держави в цілому.

Светлана ДЁМИНА

**УТОЧНЕНИЕ ДИСПОЗИЦИИ ст. 201 УГОЛОВНОГО КОДЕКСА УКРАИНЫ
КАК ТРЕБОВАНИЕ ВРЕМЕНИ**

Резюме

Исследование, которое проводится в данной статье, обусловлено необходимостью уточнения диспозиции ч. 1 ст. 201 Уголовного кодекса Украины в части, касающейся перемещения товаров через таможенную границу Украины помимо таможенного контроля или с сокрытием от таможенного контроля. Обосновывается целесообразность расширения перечня действий, совершение которых в больших размерах может привести к значительным материальным убыткам государства в целом.

Svitlana DYOMINA

**SPECIFYING THE ARTICLE 201 DESCRIPTION PROVISION OF CRIMINAL CODE
OF UKRAINE AS TIME DEMAND**

Summary

The research made in the article is prearranged by necessity of specifying the article 201§1 of Criminal Code of Ukraine description provision in the part that deals with transportation of goods through customs border of Ukraine without customs control or with large size concealment from customs control. The author grounds the expedience of enlarging crime activities list which may cause large-scale pecuniary damages to the state.